

Podčastnik položi opanke, kapo, nož in palico poleg njega. Vsi molčé nekaj časa; nató reče častnik: — Poslali bodemo ambulancijo pónj; umrl jê kakor vojak, naj ga tudi pokopljejo vojaki. Nató se novič obrne k njemu, dvigne roko v poljubek malemu junaku ter ukaže: — Na konje! — In četa otide.

Nekaj kasneje se je izkazala malemu mrtvecu poslednja vojaška čast. O solnčnem zatonu se je raznesla vest o dečkovej smrti vže mej vsemi vojaki. — Steza, poleg katere se je vil majhen potok, vodila je le nekoliko korakov od hiše.

Ko prvi mimogredoči častniki ugledajo pod jésenom mrlička, pokritega z zastavo, pozdravljajo ga s sabljami; jeden utrga kraj potoka dve cvetici in ju vrže nánj. Takó storé vsi vojaki. Za nekoliko hipov je deček pokrit s cveticami in dohajajoči častniki in vojaki ga pozdravljajo: — Vrlo, mali Črnogorec! — Z Bogom, deček! — Žível junak! — Sladko spavaj! — Nek častnik vrže častno svojo svetinjo nánj, drug ga gré poljubit. Neprestano se vsipljejo cvetice na bôsi nogi, okrvavljene prsi, črnkasto glavico. On pa spí v travi, zavít v zastavo, bledega, skoro nasmihajočega se obrazca — ubogi deček, kakor da čuje te pozdrave in se veselé, da je dal življenje za domovino svojo!

(Iz knjige „Srce“ spisal Edmondo de Amicis, posl. Janja Miklavčič.)

Mladi piskrovezec.

(Iz knjižice: „Mučenky,“ spisal V. Kosmák; posl. —è.)

Modri mleč¹⁾, kakor da bi padel z nebeškega obzorja, zatrepetal je na svojem stebelcu ob cesti. — Zakaj? Od strnišča je potegnil prvi mrzli veter in z češplje, pod katero je cvetel mleč, padel je prvi suhi list. Prestrašil se je tihi, potrpežljivi cvetek, ta skromni beráček ob cesti, razžalostil se, ker se vže približuje zima z mrazom in jadam — in zatrepetal je na svojem stebelcu.

Solnce se je približevalo k poldnevu, sijalo in grelo je, ali otožno. — Kam je izginila njegova vzpomladanska žarkost, njegov prerajajoči plamen, kam njegov ogenj? Oni ogenj, ki je vzbujal ptičice na petje in vsako cvetico k cvetju? — Ej, cvetè še na tisoče cvetic, vender vsaka gleda žalostno, kakor ljudjé pri postelji umirajočega! Tu ali tam poje ptiček, vender njegov glas se glasí kakor tožba in zlato solnčéce se sveti še le kakor kaka svečica.

Strah leti po vsem svetu in njegovo belo ogrinjalec leti za njim. Ljudje pripovedujejo, da je to babje leto, vender ljudjé ne vedó ničesar: to je ogrinjalec strahú.

Po prašnej cesti je korakal mlad piskrovezec. Bil je bos, a mesto ozkih, volnenih hlač je imel stare bregéše²⁾. Zakrpano suknjico vrgel si je preko rame.

¹⁾ Potrošnik ali eikorija; Cichorie oder Wegwarte; Cichórium Intybus.

²⁾ široke, platnene hlače.

Usnijata torbica, kolobar žice (dratú), nekoliko pastij in druga taka šara, to je bil ves njegov imetek.

Nè, ni bil to ves njegov imetek nè. Na najglávnejši njegov imetek sem pozabil: v torbi je imel molek in na jermenu na prsih medenast križec, ki se mu je svetil vže od daleč. Ko je mleč pod češpljo zapazil mladega piskrovezca, zašepetal je lakoti*), ki je cvetela poleg njega: „Pogléj nù, pogléj, tam prihaja siromaštvo s križem. Kako se mu podá ta križec!“

Lakota se je zasmijala, ker ima mej ljudmi takó izvrstnega sorodnika in gledala ga je radostno.

Bog si ga védi, je li slišal mladi piskrovezec šepetanje mlečevo ali nè, ker je prišel in se vsedel ravno poleg njega. Ni dosti manjkalo, da se ni vsedel nanj, ali opazil ga je še za časa in se ga ognil. Prijel je modri cvetek s prsti in dejal: „Nè, nè, poškodovati te nisem hotel.“ —

Pogledal je na češpljo nad seboj. Na vejah pri vrhu je bilo še vse polno sadja in nikjer nobene prepovedi. Kdo vé, kako je prišla sèm — ta češplja? Druga drevesa ob cesti so bila divja: same lipe, jaseni, topole, samó tù na tem kraji, kamor se je piskrovezec vsedel, samó tù je rasla češplja in njene veje so se šibile od sadja.

Piskrovezec je bil lačen. Ugledavši sadje, nasmehnil se je, pripognil vejico, trgal in jedel. V bližnji vasi je zazvonilo póludne. Piskrovezec izpusti vejico, ki je visoko odskočila, sname hitro klobuk z glave, poklekne in moli.

Ko je odzvonilo, prekrižal se je, potegnil zopet vejico k sebi in jedel dalje.

„Danes imam dobro kosilo,“ hvalil se je in zadovoljni smehljal mu je igral na lepem, zagorelem obrazu in mu sijal iz velikih, modrih očes.

„Le počasi! Ne snej mi vsega!“ oglašil se je za njim osoren glas.

Piskrovezec se je ustrašil in se hitro ozrl.

Stal je pred njim raztrgan, obraščen človek s svežnjem pod pazduho.

„Natragaj tudi meni, lačen sem!“ — dejal je bradač mladeniču.

„Držite klobuk!“ — reče piskrovezec hitro, ter trga in meče češplje v njegov raztrgan slamnik.

„Dosti je“ — zagodrnja kosmatin, sede na nasip in začne jesti.

„Nimaš morda kosca kruha?“ — oglašil se je.

Mladenič odprè torbo, vzame dva krajčka, večjega ponudi nepozvanemu gostu, a manjšega zagrizne on sam s svojimi zdravimi zobmi.

„To mi je kosilo! Klek vzemi tako življenje“ — dejal je bradač.

„Da bi le vedno takega imeli,“ — reče piskrovezec. — „Pride zima, pride led in sneg in po drevji ne bode drugega kot oparnice. In tudi te so včasih dobre, kadar je človek zeló lačen.“

Klatež pogleda zasmehljivo mladeniča in reče: „Ali si neumen! Tako kosilo ti je všeč? Meni bi bilo ljubše, ako bi imel tukaj steklenico slivovke, ki bi se dala narediti iz teh sliv (češpelj). — In v zimi se tudi potikaš po svetu?“ —

Mladenič prikima.

*) Hungerblümchen, Draba verna.

„Jaz pa nè!“ — reče raztrganec nekako ošabno. — „Ko pride zima in me mraz potrese, ukradem tù ali tam kako stvar ali pa pretepem kakega človeka, pa sem preskrbljen za vso zimo.“

„Kje vender?“ — čudi se mladi piskrovezec.

„Kaj si res tako neuemen? — Hm, v ječi! Tam sedim vso zimo in jem na troške drugih ljudi. Stori tudi ti tako, pa ti ne bode treba stradati po zimi!“

Mladenič pogleda ves prestrašen raztrganega človeka, položi roko na križec, ki mu je visel na jermenu.

„To bi bilo greh!“ — zašepeče mladeneč.

„Kak greh! Ali še vedno verojameš na grehe, bedák? — Ali hodiš vže dolgo po svetu?“ —

„Štiri leta.“ —

„In sam?“ —

„Nè, sè svojim strijčkom.“ —

„In, kje je ta?“ —

„Tam po ónej vasi hodi.“ —

„In po zimi hodi tudi?“ —

„Tudi.“ —

„Reci mu, da je star bedák, ker ne ve po zimi za lepšo zabavo. — A kam greš ti?“ —

„Tjà, v ono vas,“ — pokaže piskrovezec na desno.

„Nù, jaz grem sem proti Brnu. — A ti le prenašaj to težko bédó kakor znaš in moreš, ker nečeš drugače!“

To rekši vstane ter gre na levo, od koder je prihajala kočija.

Potepuh se ustavi, pokaže na kočijo in reče mladeniču: „Glej, ondu prihaja zopet taka pijavka za nas uboge ljudi. Nu le počakaj, vže pride čas, da jo izplačam.“

In zagrozil se je s palico proti kočiji.

Ubogi piskrovezec povesi žalostno glavo. Klateževa beseda ga je zaboléla. Ko pridrdra kočija do njega, vstane, privzdigne klobuk in pozdravi.

Gospod v kočiji mu vrže na cesto dva novčiča.

Piskrovezec ju pobere, zahvali se, vrže suknjico preko rame, vzame palico v roko, pogleda hvaležno na drevó, vzame iz torbice molek in otide na desno.

Križ na jermenu se mu zablestí v žarkih popoldanjega solnca.

„Siromaštvo s križem zopet odhaja“ — zašepetala je lakota. — „Škoda, bilo fmi je povšeči!“

„Potrpi malo, pride zopet“ — tolaži jo modri mleč. „Siromaštvo hodi po svetu v tisočerih podobah.“ —

Gledala sta za piskrovezecem, dokler jima ni zginil za bližnjim hribeem.

Zasmijala sta se in jela dremati. Bučelica pribrenči in jima poje uspavanko.

